

Küreselleşen Dünyada Enerji Politikası ve Savaş

Ali Yiğit (Eski EMO YK Başkanı)

Öncelikle 11 Eylül'le başlayan, yani İkiz Kuleler'in vurulmasıyla birlikte, ABD'nin yeni bir terör ve tehdit tanımıyla başlayan ve kendine dünyanın her yerine müdahale hakkı verdiği yeni bir süreç başladı. Özellikle 90'ların başında, Sovyetler Birliği'nin ve sosyalist bloğun çökmesiyle birlikte, dünyada tek kutuplu bir sürece doğru bir evrilme oldu. ABD'nin başını çektiği ve diğer kapitalist, emperyalist ülkelerin de birlikte ördükleri bir küreselleşme süreci 90'lardan sonraki yıllara damgasını vurdu. Ancak bu sürecin, emperyalistlerin ve özellikle de Amerika'nın istediği biçimde gelişmediği ve emperyalistler arasında özellikle MAI tartışmalarında; Avrupa'nın özellikle Fransa'nın başını çektiği bir çatlamayla birlikte, ABD'nin kendisine yeni ittifaklar aramaya başladığı bir süreç yaşandı dünyada. Bu süreç bir biçimiyle Amerikan seçimlerine de yansdı. Hatırlanacağı gibi, Amerikan seçimlerinde Al Gore ve Clinton ikilisinin temel felsefesi, bu küreselleşme olgusunun bildiğimiz elektronik ortamın kullanılması ve var olan BM, DTÖ, IMF, DB vb uluslararası kuruluşlar üzerinden "bir biçimde barışçıl bir şekilde gerçekleşme düşü" vardı. Buna karşılık, bugünkü ABD Başkanı'nın başını çektiği ekibin felsefesi ise, bu işin ABD'nin askeri müdahalesi olmadan olmayacağı üzerineydi. ABD seçimleri de, aslında bu iki kutbun çekişmesi biçiminde geçti ve bir şekilde Bush'un seçilmesiyle birlikte bir dönüşüm de gerçekleşti. Bush yönetime geldiğinden beri Körfez'e müdahale etme üzerine, teoriler geliştirme doğrultusunda epeyce çaba harcadı.

Panelin konusu olan "Dünya Enerji Kaynaklarının Kontrolü"ne gelecek olursak; ABD son dönemlerde, özellikle doğalgaz boru hatları ile birlikte, yani Rusya Federasyonu ve Avrupa'nın işbirliği ile gerçekleşen bir dizi uygulamadan rahatsızdır (bunların içinde Mavi Akım projesi de vardır.) Bu projeler, aslında ABD'nin çok arzu ettiği biçimde gerçekleşmemiş ve kendi şirketleri devre dışı kalmışlardır. SSCB dağıldıktan sonra, ABD'nin dünyada hegemonya kurma düşüleri, aslında enerji alanlarını denetim altına alma isteğinden kaynaklanıyor ve kendisi dışında gerçekleşmiş olan projelerin de bir biçimde

değiştirilerek, ABD denetiminde bir enerji dağıtımının gerçekleştirilmesine yönelik bir çaba söz konusu

Burada şöyle bir tez çok sıkça ortaya atılıyordu; -bu aslında doğru değil- "ABD Körfez'in petrolüne ihtiyacı olduğundan dolayı ya da kısa vadede enerji sorununa yönelik olarak Körfez'e müdahale ediyor. Aslında Amerika enerji alanlarını veya enerji havzalarını denetimi altına alarak iki şeyi yapmak istiyor; Bir; dünya genelinde bu ticareti yapan Amerikan şirketlerinin çıkarlarını korumak. İkincisi de; bu enerji kaynaklarını elinde tutarak, bir biçimde kendisine direnme olasılığı olan odakların da ipini eline alma ya da onları da kontrol etmek.

Şöyle söyleyecek olursak konu daha iyi anlaşılır: Bugün ABD'nin Körfez'e bağımlılığı yüzde 10 düzeyindedir. ABD enerji sorununun yüzde 90'ını ya kendi kaynaklarından ya da Körfez dışı kaynaklardan sağlamaktadır. Avrupa için ise bu oran yüzde 90'ların üzerindedir. Yani, Avrupa yüzde 90'dan fazla Körfez'e bağımlıdır. Keza Japonya yüzde 80'lerin üzerinde Körfez'e bağımlıdır. Yani, Amerika, Körfez'in denetimini ele aldığı anda, şu veya bu şekilde bir çatlama, bir çatışma sürecine girmiş olduğu Avrupa'yı da kendince yola getirme ya da dize getirme doğrultusunda da bir adım atmış olacaktır.

Aslında 1990'lara kadar ortak düşmana karşı, yani sosyalist bloğa karşı bir birlikte mücadele süreci yaşandı ve emperyalistler arasında çok fazla da bir çatışma yaşanmadı. 1990'lardan sonra ise, ABD'nin bu süreci tek başına örmek istemesi, Avrupa ile arasında bir çatışmayı gündeme getirdi. Çatışmanın bir diğer nedeni ise; sık sık kamu oyuna Dolar-Euro çatışması biçiminde gündeme getirilen, aslında bir dünya genelinde de parasal hegemonyanın sağlanma mücadelesiydi. Özellikle Venezüella petrol grevi de bir biçimde buna bağlıdır. Venezüella'nın petrol satışlarında, yarısını Dolar, yarısını Euro üzerinden talep etmiş olması, bir dizi petrol satıcısı ülkenin benzer bir konuma gelmiş olması, aslında ABD'nin dünya genelindeki hâkimiyetini sarsma noktasında, belli çatışmaları gündeme getirdi. Bu görünmez çatışmalar, en son MAI tartışmalarında da hatırlanacağı gibi, Fransa'nın bazı maddeleri kabul etmemiş olmasıyla birlikte su yüzüne çıkmıştı. Yani şu anda emperyalist-

*EMO Ankara Şubesi'nin 12 Nisan 2003 tarihinde düzenlediği panelin bir bölümüne yer verilmiştir.

ler arasında bir çatışmadan söz edilebilir. Ama bu bir karşılıklı savaşa noktasında şekillenebilmiş değildir. Dolayısıyla Körfez savaşında, Fransa ve Almanya'nın başını çektiği kutbun daha demokratik olarak görünüyorsa, bu türden savaşa karşı olmasının nedeni, ABD'nin hegemonyasına karşı dünya genelinde farklı bir grubu örgütlenme çabası olarak algılanırsa, sorun daha doğru kavranacaktır.

Körfez'e müdahale ile birlikte, aslında ABD, Afganistan hamlesinden sonra ikinci büyük koridoru da denetimi altına bir biçimde almış olacak ve İngiltere ile ne paylaşım konusunda çelişki yaşasa bile asıl çelişkinin bundan sonra Almanya, Fransa ve Rusya Federasyonu'nun başını çektiği kutupla, ABD, İngiltere ve İspanya kutbunun bir çatışması biçiminde gelişeceği ve böylesi bir çatışma sürecinin de dünyaya ne türden problemleri getireceği ya da ne türden açılımlar getireceği beklenerek görülecektir. Birinci Dünya Savaşı ya da İkinci Dünya Savaşında olduğu gibi, dünyaya farklı bir siyasal açılım getirebilecek bir dönüşümler olabilir mi, bunları süreç gösterecektir..

ABD, dünya enerji koridorlarını denetime aldığı anda ne yapabilir? Örneğin; Rusya enerji kaynaklarından doğalgaz, kömür ve petrol konusunda önemli bir satıcı konumunda. Yani hâlâ buralarda Amerika'nın denetimi olmadan da bu ticareti sürdürebilen bir noktada. Dolayısıyla böylesi bir durum ABD'nin 'Dünya Jandarmalığı' düşünün önünde bir engeldir. ABD, Rusya Federasyonu'nu ya da Avrupa'yı parçalamadan ya da bu ittifakı çatlatmadan bu hegemonyayı kuramayacağından da

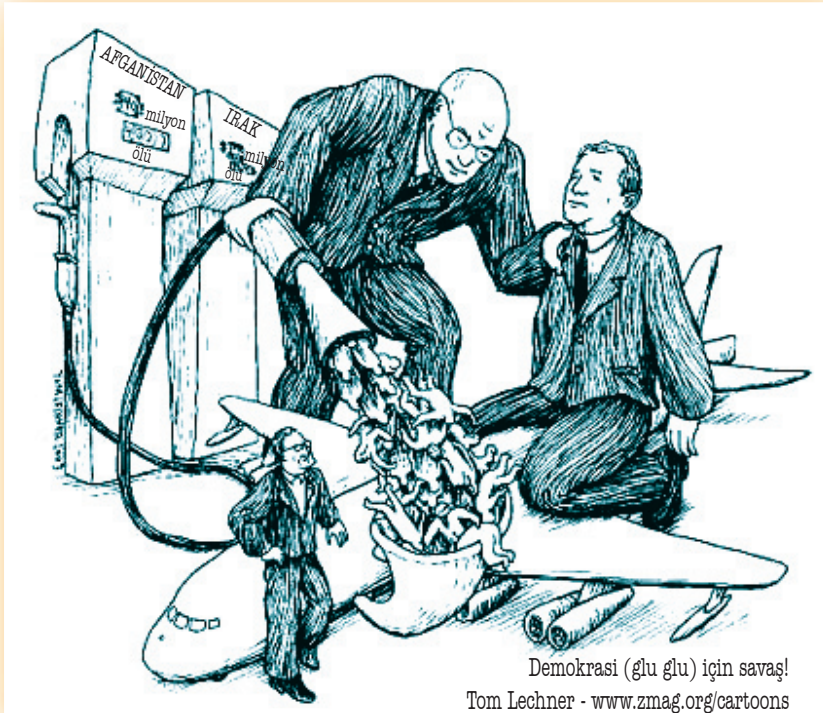
farkındadır. Ancak bu iki kutbun bir askeri çatışmaya da kısa vadede girmeleri söz konusu değildir. Dolayısıyla önümüzdeki dönemlerde petrol fiyatı tartışmaları biçiminde bir çatışmanın olması da olasılıklar dahilindedir, ama bu ne denli gerçekleşebilir, bunu yaşayarak göreceğiz.

Savaşın bir diğer önemli nedeni de, kapitalist sistem bir durgunluk içerisinde olması, özellikle Amerikan ekonomisinde tam stagflasyon denilmesine de, ciddi olarak yaprak kıpırdamayan bir süreç yaşanıyor. Her savaş, yeni pazarların açılması, yeni alt-üst oluşlardan kaynaklı olarak, yeni mal ve hizmet satışlarının gündeme gelmesi anlamına geliyor. Amerikan ekonomisi açısından düşündüğümüzde de, Amerika'daki durgunluğun aşılması açısından Körfez savaşı ABD'ye önemli bir ekonomik rahatlık getirecektir. Yani Amerikan şirketlerinin ya da teknolojik malzeme ve savaş malzemesi üreten şirketlerin, yeni üretilere geçecekleri, yeni yeni pazarlarda, yeni mallar satılacağı bir süreç. Örneğin; Irak'ın tek başına inşası ya da Afganistan'ın inşasına yönelik çalışmalar bile, Amerikan şirketlerinin kısmi anlamda rahatlamasının önünü açabilecek olan pazarlar olarak değerlendirilmesi gerekiyor.

Aslında bu müdahale Türkiye'nin de hesaplarını boşa çıkaran bir şekilde gerçekleşti. Özellikle Türkiye'nin Kuzey Irak'a yönelik düşlerinin ya da orada gerçekleştirilmeyi düşündüğü operasyonların da, ABD'nin yeni müttefik arayışları içerisinde boşa çıktığı ve Türkiye'nin devre dışı kaldığı bir süreç yaşanıyor. Bir biçimde savaş öncesinde, savaş yandaşlarının alttan alta kaşındıkları

birşey daha vardı Türkiye'de: Misak-ı Milli sınırları içerisinde Musul'un, Kerkük'ün olduğu, bunun hazır bir savaş çıkmışken hayata geçirilmesi vs. doğrultusunda ya da -böyle hep söylenir ya- Türkiye'nin stratejik ve jeopolitik öneminden kaynaklı olarak gibi, aslında böyle bir önemde olmadığı, yani ABD açısından Türkiye'nin sadece gerektiğinde kullanılabilen bir dama taşından başka bir anlam ifade etmediği, ABD'nin düşlerinin çok daha önemli ve kendi çıkarları doğrultusunda bir hareket olduğu ortaya çıktı.

Ama nedeni ne olursa olsun, Türkiye'nin böylesi bir suça istemeyerek de bulaşmamış olması iyi bir şeydir. Yani dünya tarihi yazılırken, Türkiye'nin en azından, Irak halkının katledilmesinde doğrudan bir parametre olmamış olması, bizim tarihimiz açısından önemli bir olgudur diye düşünüyorum.

Demokrasi (glu glu) için savaş!
Tom Lechner - www.zmag.org/cartoons

Mehmet Şükrüoğlu (Avrasya Stratejik Araştırmalar Merkezi YK Üyesi)

Uluslararası mücadelenin ortak alanı petrol; tabii buna bir de doğalgazı da eklememiz gerekiyor. Uluslararası güçler varlıklarını koruyabilmek için, enerji kaynaklarının ikmal ve fiyatını hep kontrol altında tutmak istediler. 20. Yüzyıla öyle girdik, evreleriyle hatırlatmak isterim. Petrolün stratejik öneminin dış politika ve güvenlik politikalarını belirlemeye başladığı dönemi, Birinci Dünya Savaşıyla yaşadık. Yayılmacılıkta lojistik önemin ortaya çıktığı dönem, İkinci Dünya Savaşı ile kendini gösterdi. 70'li ve 80'li yıllar, yine bugüne benzer Ortadoğu savaşları ile fiyat belirleme mekanizmalarının, dünya düzenini belirlemede stratejik önem kazandığı dönem oldu. Petrol arzının güvenliğinin esas alınıp, makul ve istikrarlı bir fiyattan akışının sağlanması üzerine geliştirilen dönem ise, yine Ortadoğu'da Körfez savaşı ile 90'lı yıllara damgasını vurdu. 21. yüzyıla birlikte, yeni dünya düzenine oturtmada kazandığı doktrinel mahiyet ise, 11 Eylül, arkasından Afganistan savaşı ve şimdi içinden geçtiğimiz Irak savaşı ile kendini gösteriyor.

Rakamlarla 21. yüzyıla nasıl girdiğimizi açmak istiyorum. Bugünü de içeren bir biçimde, dünya petrol talebi ve üretimi, 77 milyon varil/gün aralığında, durgunluğa girmediği dönemlerde, bu yılda yüzde 2 civarında artış gösteriyor. 2010 yılında tahminler bu rakamın 97 milyon varil/güne çıkacağı, bir 20 yıl sonra da 2020'de 120 milyon varil olacağı şeklinde. Bugünkü fiyat ve teknoloji sabit kalmak koşuluyla, 1 trilyon varilden fazla, ispatlanmış rezerv var diyebiliriz. Ancak, Uluslararası Enerji Ajansı'na göre rakam, 2.3 trilyon varil. Teknolojik yöntemler ilerledikçe bunu 4 trilyon varile kadar çıkarmak mümkün olabilir. Arzın sürekli azalma

eğiliminde olması gerekirken, her yıl yapılan araştırmalarla ve teknolojinin ilerlemesiyle, rezerv rakamları sürekli yukarı çıkıyor. Ancak, biz ispatlanmış rezervleri 1.1 trilyon varil diye alırsak, bunun da yaklaşık yüzde 65'i OPEC üyesi Ortadoğu ülkelerinin elinde ve dünya pazarının da, gerek üretim, gerek pazar itibarıyla yüzde 40'ını da ellerinde tutuyorlar.

Bir diğer önemli alan, Hazar ve Orta Asya'nın ispatlanmış rezervleri ise, bu pastadan yüzde 3'lük bir pay alıyor. Ancak, bulunan yeni yataklarla 15 ila 40 milyar varil arasında

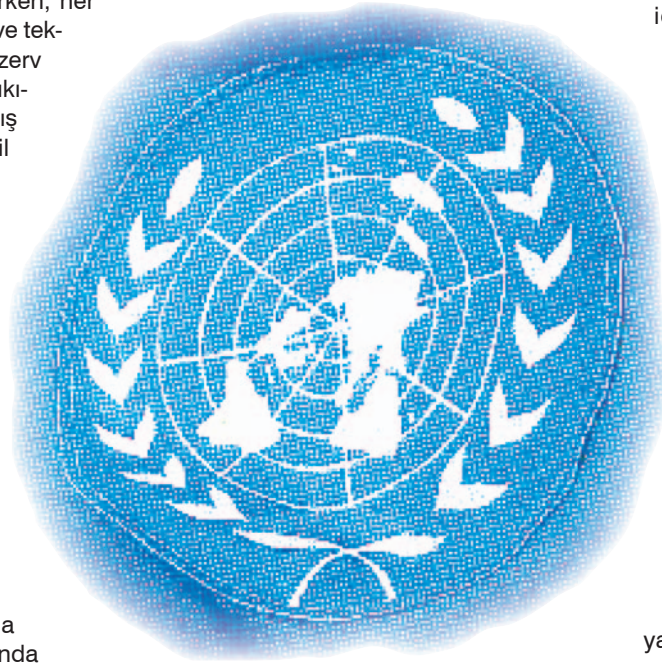
rakamlar seyrediyor. Yalnız yapılan tüm hesaplamalar, 2010 yıllarına doğru, bu rakamın 200 milyar variller mertebesine çıkabileceği, dünya ölçeğinde ise, oran olarak yüzde 20'lik bir pay alabileceğini gösteriyor. 2010 yılında dünya, yılda 4.8 milyar ton petrol tüketecek, yine Uluslararası Enerji Ajansı'nın tahminlerine göre; OPEC bunun yüzde 46'sına, 2020'de ise, yüzde 54'üne talip. İşte sorun bu dağılımın, hangi jeopolitik gerçeklere göre oranlanacağı ya da bu tercihlere göre petrolün, enerjinin tüketimi içerisindeki payının, hangi bölgelerin etkinliğini azaltmak ya da artırmak yönünde ayarlanacağı hususu.

Bu ayarlama, evveli evrelerde olduğu gibi, yine iki kilit unsur var: Fiyat ve enerjinin güvenliği. Yoksa hangi projeksiyonu yaparsak yapalım, dünyaya en az 100 yıl yetecek kadar petrol mevcut ve nasıl ki, 20. yüzyıla damgasını vurdu, yeni çıkan rezervlerin ve önemi, her geçen gün artan sevk yollarının güvenliği ile ilgili mücadeleye de, bu yüzyıla damgasını vuracaktır. Artık belli ki petrolün yüzde 28'ini tüketen ve yüzde 3 nispetinde petrole sahip Amerika Birleşik Devletleri, rezervleri azalırken, üretimin de yüzde 12 mertebesinde düşeceğini hesaplayarak, 2020'lere doğru talebin yüzde 56 arttığı vasatta, yüzde 64'lere varan dış bağımlılığını, bugünkü öngördüğü biçimiyle; terörü beslediğine inandığı ve anılan dönemlerde de, kritik önemini koruyacak olan Ortadoğu'dan ya başka alanlara kaydırmak ve enerjinin güvenliğini yeni bir nizamla kavuşturmak istiyor ya da Ortadoğu'yu bu alanlara doğru kaydıracak.

İslam alemini terörle özdeşleştirerek yeni hasım olarak ilan etmesi, bu âlemin elinde petrolün yüzde 75'ini ve neredeyse tüm boğazları ve geçitleri tutmasından duyduğu rahatsızlık. Üstelik bu bölge, dünyanın küreselleşmiş

diye anılan bölgesi ile, nispeten istikrarlı ama talep yetersizliği içerisinde olup, fazla kapasiteyi de emebilecek bölgenin arasında kalıyor. Bu bölgeye gelip yerleşmek ve ıslah etmek istiyorlar. Yoksa tehlike onların gözünde daha da büyüyecek.

Aslında bir manada yapılmak istenen, bu hinterlandı Ortadoğu'yu da içine alacak şekilde genişletmek. Biraz önce Ortadoğu'yu kaydırmaktan bunu kastettim. 200 milyar varil petrol ve 6.6 trilyon m³ doğalgaz kaynaklarıyla, 5 trilyon doların yattığı Orta Asya denildiğin-

de, 5 önemli çıkış hattı var. Bunlardan biri; karadan doğrudan doğruya Uzakdoğu'ya, ikincisi; İran üzerinden, Körfez'e, üçüncüsü; Afganistan, Pakistan, Hindistan üzerinden, Hint Okyanusu'na, dördüncüsü; eski Sovyet bağlantıları üzerinden batıya, beşincisi; bunun bir başka versiyonu, Bakû, Tiflis, Ceyhan üzerinden Akdeniz'e, yani yine Batıya.

Birinci alternatif Çin'e yarıyor. Çin'in Türkmenistan, Kazakistan ve kendi toprakları olan Doğu Türkistan'dan doğuya gaz ve petrol taşıma iddiaları var. Artık kendisi bir stratejik alıcı konumunda, bu büyüme hızıyla da böyle olmak zorunda.

İkinci alternatif hem doğuya, hem de yeni nizam kaygısı duyulan bir İslam ülkesine yarıyor. İran yabana atılacak bir ülke değil ve üstelik İslam devrimi ihraç etmek istiyor, hem de konum olarak Körfez ve Hazar bölgesini birleştiriyor. Ancak İran da bölgedeki iddiasından kopmuş değil ve hatta, ABD'nin gerek Afganistan, gerek Pakistan üzerindeki etkisini kırma girişimleri içerisinde. En çok da Türkmenistan ile yoğun ilişkileri üzerinden, Hazar'ın statüsü üzerine, Rusya ve yandaşlarına imkân tanımak pozisyonunu muhafaza ediyor. Bir yandan da Türkiye üzerinden Batıya açılmanın hesabında. Bu hesap Avrupa Birliği ülkelerinin de, Rusya'ya bağımlılıklarını azaltmaları açısından rezervde tutuluyor. Bush yönetimi göreve ilk geldiği günlerde, hemen hemen neredeyse hepsi petrolcü olan bu ekip, ilişkileri gereği ve ilk günlerde görülen yumuşamanın da gösterdiği kadarıyla, bu güzergâha önce prim verdi, ancak 11 Eylül bu havayı değiştirdi. Belki de bu havanın değişmesini isteyen ve özleyen güçler vardı.

Üçüncü alternatif, 11 Eylül öncesi kontrolden çıkmazdan önce, Amerikan şirketlerince Taliban yönetimiyle, Afganistan üzerinden denendi. Hatta Taliban'ın varlık nedeni olarak da görüldü ve hatta 11 Eylül'ün bizatihi kendisi, bu spekülasyona dayandırıldı. 90'lı yılların ortasında, önce Türkmenistan'dan, derken Özbekistan'ın Amu derya havzasından ve Kazakistan'ın Kumko bölgesinden, Hint Okyanusu'na açılım planlandı. Hülâsa, yeni oluşturulan yönetimle bölge, doğrudan kontrol altına alındı. Zira, şimdiki Başbakanın kendisi ve kabinenin 9 üyesi de aynı zamanda Amerikan vatandaşı. Yeni Başbakan daha önce, bu projenin de danışmanlığını yapıyordu. Tıpkı şimdi Halilzad'ın aynı proje içerisinde danışmanlığı yaptığı gibi. Tabii buraya yapılan müdahale ile, önemli ülkelere ve güçlere gerekli mesajlar verildi. Özellikle Çin'e "bu bölgede bensiz hareket edemezsin" denildi.

ABD GELECEK ASIRLARI PLANLIYOR*

ABD, hergün tonlarca bomba ile Irak'ı vurmaya devam ederken, ABD ve İngiliz koalisyonunun Irak'ı işgal girişiminin esas nedenleri gün yüzüne çıkmaya başladı. Hayatını enerji alanına adanmış uluslararası enerji uzmanı Necdet Pamir, Irak'ın işgalinin perde arkasını star'a anlatırken adeta bir dehet senaryosunu ortaya koydu...

Araştırmalar, ABD'nin 21 yıl kendisine yetecek petrol rezervi olduğunu ortaya koyuyor. Şu anda ABD, petrol ihtiyacının yüzde 54'ünü, başta OPEC ülkeleri olmak üzere dışardan ithal ediyor. Oysa Irak'ın başını çektiği OPEC ülkelerindeki petrol rezervi, tam 71 yıllık. İşte bu, savaşın altında yatan en büyük neden.

Necdet Pamir ise, bu nedenin dağın gözüken kısmı olduğunu belirterek, Irak'ın işgalinin perde arkasında çok daha önemli unsurların olduğunu anlattı. Pamir, ABD'nin Irak'ı dünya petrol fiyatlarını belirleyen OPEC'in dışına iterek OPEC'i de parçalama gibi amacı olduğunu da söylerken, savaşın bitmesiyle ortaya çıkacak dehet senaryosunu şöyle anlattı:

Irak'ın bugün için bilinen üretilebilir dünya petrol rezervleri 1 trilyon elli milyar varildir. Irak'ın bilinen üretilebilir rezervleri ise, 112,5 milyar varildir. Bu miktar, dünya rezervlerinin % 11'ini oluşturmaktadır. ABD Enerji Bakanlığı ile OPEC verileri de, bu rakamlara yakındır. Ancak Irak'ın başta Batı Çölü olmak üzere çok geniş bir alana yayılmış topraklarının henüz sondaj yapılmamış rezervlerle birlikte, 250 milyar varil petrol potansiyelinden söz edilmiştir. İşte bu ortaya konmamış rezervlerle Irak, başlı başına dünyanın en zengin petrol rezervlerinin üstünde bulunmaktadır. Irak'ın petrol potansiyelinin bir diğer önemli boyutu, dünyanın diğer ülkelerinden farklı olarak, üretim maliyetlerinin düşük olmasıdır. Henüz devreye konulamamış sahalarının geliştirilmesi halinde, kuyu başındaki varil maliyetleri 1 dolar olacaktır. Şah Denizi ya da diğer petrol sahalarında petrol üretiminin maliyeti ise 3-4 dolardır. Bu ABD'ye önemli kazanç sağlayacaktır. Bu petrol sahalarının ele geçirmesinin ardından ABD, kendi kurallarına göre petrol üretimi için uluslararası şirketlerle anlaşmalar yapacaktır. Irak'la savaş öncesi anlaşma yapan Fransa, Rusya ve Çin gibi ülkelerin yaptığı tüm anlaşmalar geçersiz sayılacak. İşte kavganın ve yeni savaşın gürlüğü burada kopacaktır.

ABD, Irak ardından, ticaret yollarını, özellikle İran Körfezi'ni de kontrolü altına almış olacak. Petrol, sadece ABD'nin gelip kuyuların başına oturması değildir. Bu öncelikli ama en az onun kadar önemli olan konu, taşıma yollarının ele geçirilmesidir. Dünyadaki petrol taşıma merkezlerden en büyüğü İran Körfezi'dir. 20-30 yıl içinde asıl talebi büyüyecek olan Çin başta olmak üzere Asya ve Avrupa ülkeleri, buradan petrol ihtiyacının üçte ikisini karşılayacak. Japonya zaten tamamen Ortadoğu'ya bağlı denilebilir. İşte ABD, İran Körfezi'ni de denetimine alarak bu ülkelerin petrol ihtiyacının karşılanmasında da belirleyici olacak.

Uluslararası hukukun yerini giderek 'power politics' alıyor. ABD, Irak'ı işgal ederek bu coğrafyada bulunan ve OPEC ülkesi İran, Suriye ve Suudi Arabistan'a da gözdağı vermiş olacak. Bu gözdağı, aynı zamanda OPEC'e verilmiş olacak. ABD bu ülkelere silahlı müdahaleye gitmeyebilir ama 100 bin askerle Irak'ta kalınca diğer ülkeleri sindirmiş olacak. Petrol fiyatlarını da belirlemede bir numarası ülke olacak. Irak'ı OPEC'den çıkartıldığı an OPEC büyük yara alır. OPEC ülkelerinden Venedüella'nın nereye gideceği belli değil. İran, Arabistan zaten kontrol altına alınacak...

ABD, Irak'ı işgal ederek bir anlamda sermayesinin ihracını da gerçekleştirmeye çalışıyor. Parasını en uygun ve en karlı bir şekilde geri alabilecek bir altyapıyı hazırlamaya çalışıyor. Bu altyapıyı bütün dünyaya satıyor. Bunu hem çok uluslu şirketlerle hem de ABD hükümeti olarak yapıyor. ABD, günde 20 milyon varil petrol tüketiyor. Bu tüketimin yarısından fazlasını ise dışardan ithal ediyor. 20 yıl sonrasına bakıldığında ABD'nin şu an yüzde 55 dolaylarında olan petrolde dışa bağımlılığı, yüzde 66'ya çıkıyor. Yani Ortadoğu ve Irak'a bağımlılığı artıyor. ABD bu işgal girişimiyle yüzyılları planlamaya çalışıyor. Bu büyük bir tasarım. Uluslararası ticaretin biçimlendirilmesi var.

Rus, Çin ve Fransız şirketler, Irak'la petrol anlaşması yapmalarına karşın ambargo nedeniyle devreye giremediler. İşgal ardından yeniden tasarım yapıldığında bir hukuk kavgası çıkacak. ABD ile Fransa arasındaki şu an meydana gelen kavga da bu. Fransa, Çin ve Rusya'nın Irak'la yaptığı bu anlaşmalar, 'üretim geliştirme kontratları' olarak tanımlanıyor. 10-12 yıllık anlaşmalar bunlar. Anlaşmaların koşulu şu; 'üretim şu varilin üstüne çıkınca yatırımı ona göre alabilirsin.' Oyunun yeni kuralları, savaş sonrası bu sahaların nasıl paylaşılacağı? 'Kim ABD ile yanyana davranırsa petrol hazırlarından payını alır' diyorlar. Paylaşım kavgası bu (...)

Özgür AKBAŞ'ın haberi - Star Gazetesi- 8. sayfa (8 Nisan 2003)

Dördüncü alternatif, başlı başına Rusya'ya bırakılmıyacak ehemmiyette tutularak, Amerikan şirketlerince içinde bulunulan, ama bir yandan da beşinci alternatif olan, Türk Cumhuriyetlerine, Türkiye üzerinden bağımsızlıklarını kazandıracak çıkış haklarıyla yarıştıran seçeneklerdir. Bunlar, "Bakû-Supsa" Bakû-Novorossisk" "CPS" ve "Mavi Akım" diye anabileceğimiz projeler. Clinton'un da ilk döneminde bu politika izlenildi. Diğerleri bizi de ilgilendiren mega proje, doğu-batı koridoru, Bakû-Ceyhan gibi projeler ise, ilk önce rafta bırakıldı. Zaten sorumlu bölgelerden geçecek olmalarından dolayı, sürekli bölge güçleri tarafından da kurcalanmıştır. Bizi en çok ilgilendirdiği haliyle, Bakû, Tiflis, Ceyhan projesinin temeli atıldı. Ancak, bu şimdilik bitirileceği anlamını taşıyor, buna dair anlaşmalar henüz tamamlanmış değil. Zira bu siyasi bir proje ve daima ABD ile, Rusya'nın taktik çıkarlarına bağlı kalacak.

Son üç yılda, günde 5 milyondan, 7 milyon varile çıkardığı üretimiyle Rusya, halihazırda petrolde dünyanın yüzde 10'unu, gazda ise yüzde 33'ünü çıkarıyor. Bu haliyle yakın dönemde, hatırlarsak OPEC'e kafa tuttu. Buna bir de etkisi altına almak istediği Orta Asya cumhuriyetleri ve bugüne kadar etkisi altında tuttuğu Irak'ın günde 6 milyon varillik kapasitesini de katarsak, günü geldiğinde yüzde 20'lere ulaşacak bu güçle, ABD'nin de isteğinin üstünde yeni atılımlar yapabilecek güçte.

ABD'nin gelinen bu durumda dahi, birtakım sözler vermeden, Rusya'ya rağmen Irak'ta adım atması çok mümkün görünmüyor. Rusya daima bunun güvencesini, operasyonun her safhasında sorguladı, muhtemelen daha önce OPEC'in iradesini kırmada, Amerika ile ortak tavır içerisinde girdikleri gibi, dünyanın en büyük rezervlerinden biri olan Irak'ta da üretimi artırmada, ortak hareket edecektir. Rusya'nın 11 Eylül'den sonra, ABD ile yaptığı sanılan gizli bir anlaşma ve paylaşım var. Çok da gizli denemez, çoğunluğu İslam âleminin teşkil ettiği OPEC'in ileri hedeflerine ulaşamaması için, fiyat savaşı ile gücü kırılarak, üyesi ülkelerin rejimleri revizyona tabi tutulacak ya da Irak örneğinde gördüğümüz gibi, doğrudan hedef haline getirilecekler. OPEC'e ya Rusya ile dışarıdan müdahale edilecek, ya da şimdi yapılmaya çalışıldığı gibi, doğrudan Irak üzerinden OPEC'in içine girilecek. Başlatılan bu enerji diyalogu ile ekonomik tercihlerle siyaset, ABD'nin tekeline bırakıldı. Aksi takdirde Rusya, ABD'nin, Orta Asya'nın tam kalbine gelip yerleşmesine ve üsler konurmasına müsaade etmezdi.

ABD de böylece, Çin ve Rusya eksenli Avrasya cephesinin enerji hattını kesmiş oldu. Son Irak operasyonu ile de, Ortadoğu'dan Uzakdoğu'ya akacak güzergaha ipotek koydu. Bu yolla ABD, Ortadoğu'dan gelen petrole olan bağımlılığını azaltmış olurken, Rusya da Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle kaybettiği pazar payını yeniden kazanıp, ekonomisini geliştirecek ve piyasalarda da fiyat istikrarı sağlanabilecek. Son 10 yıldır, Rusların da petrol rezervleri, Amerika gibi azalmaya başladı. Bu zaman itibarıyla yüzde 13 mertebelerinde, ancak bu trendde giderse, 2030'lu, 2040'lı yıllarda bitmeye yüz tutacak.

Yeni yatırımların, bilhassa Amerikan şirketlerince yapılması lazım. Bu denkleme bir de Japonya'yı soktular. Onlarla da Sahalin Adası'nda çok yüksek dolarlı rakamlarla, gaz ve petrol yatırım projeleri başladı. Rusya aynı zamanda, vergi düzenlemelerinden tutun da, gümrük tarifelerine kadar, gerek yatırımcılar için uygun iklimi hazırladı; gerekse kendi gruplarının ülke dışında daha rahat hareket edebilmeleri için, gerekli koşulları hazırlamakta gecikmedi; üstelik Kuzey Denizi'nden, ABD'ye sevkiyata bile başladılar.

Toparlayacak olursam bu alternatifleri; belli ki, çıkış hatları dediğimiz son iki alternatif birbirine meczedilmiş, buna ilaveten de, Irak opsiyonu aynı plan içerisine oturtulmuş. Bir sonraki adres için Suudi Arabistan ve İran opsiyonları yoklanıyor. İslamcı terör illüzyonunun kamufle ettiği bir petrol bölgesi paylaşımı söz konusu. Orta Asya, Kafkaslara yerleşti, şimdi Ortadoğu, derken Uzakdoğu'ya doğru yönelinecek. Sanki ikinci bir Amerika, Avrasya'da şekilleniyor. Enerjide büyük oyun asıl şimdi oynanıyor. Bütün eksenler çakıştırılmaya çalışılıyor; Orta Asya eksenini tamamladı, şimdi Irak'ta başlatılacak. Ortadoğu eksenini için yeni bir Karzai aranıyor, uluslararası ilişkiler denklemini yeniden yazılıyor ve coğrafya yeniden şekillendiriliyor. En son nizam, Podstam'da verildiye, şimdi de post Saddam, nizamı şekilleniyor. Amaç sadece Irak petrollerine el koymak olsaydı, bunu istese Birleşmiş Milletler kararlarıyla ya da küreselleşmenin bizim üzerimizde de denendiğini bildiğimiz kısıklarıyla yapabilirlerdi. İstedikleri zaman finans mekanizmaları ve ellerindeki stratejik rezervleriyle OPEC disiplinini bozabiliyorlar. Ama, girecekleri yeni arama sahalarında, enerjiyi aynı zamanda global entegrasyon, küresel ticaret ve bunların demokrasi, iyi hükümetler ve insan hakları yaklaşımlarıyla -ki bunu artık zorla yapma noktasına geldiler- sundukları için petrole bu kez, dünya düzenine oturtmada, doktrinel bir mahiyet kazandırmak gibi bir konsepti de, fiyat denkleminde hesap edeceğimiz, büyük iniş ve çıkışlardan ziyade, daha otomatik bir yapıya dönüştürmek gibi arayışlar içerisinde.

Bizim de son 5 yıldır enerji konularını bu kadar yoğun yaşamamız, söz konusu coğrafyanın tam ortasında ve hem de doğrudan anılan bölgelerden birinin üzerinde, enerji koridorunda bulunmamız. Onlara model olarak duruşumuz, hem de aynı mahiyette bize dikte ettirmeye çalışılan, özelleştirilmeler, tahkim, petrol piyasası, elektrik ve gaz dağıtımını düzenlemeleri, otomatik fiyat mekanizmaları, MAI anlaşmaları, piyasa kurulları ve petrol, gaz ve elektrik sektörlerinin kanunla yeniden, ama bir şablon altında düzenlenmesi ve özellikle de bu konulara, kamuoyuna doğrudan etki edecek medya sermayesi üzerinden girmeleri yüzündendir.

Aynı oyunları pekala Irak üzerinde de, günü geldiğinde yapabilirlerdi, bu o kadar mesele değildi. Proje belli ki daha büyük. Eskiden soğuk savaş döneminde anlaşmalı bir şekilde enerji kaynakları üzerinde zımnî bir mutabakat varken, aynı dönemde Avrupa'da, Çin'de

aynı soğuk savaş koşullarında, denetim altında tutulabiliyordu. Şimdi onlar, denetim dışına çıkma tehlikesi gösteriyor. Avrupa Birliği'nin para politikaları ve genişleme stratejisi ortada. Çin'in, Türk Cumhuriyetleri üzerinden ve Ortadoğu'dan birtakım gayretleri oldu. Yani, daha önce ortalarında uzlaşmış alanlara talip çoğaldı. İşte bu durum, ara bölgenin istikrarsızlığını iyice artırdı. Dolayısıyla hadiseye doğrudan petrole gidip el koymak gözıyla değil, genel manada, global enerjinin kontrolü gözıyla bakmamız gerekiyor.

Yine enerji politikalarının küreselleşmenin bir aleti, mekanizması olarak, Türkiye'nin üzerinde en iyi uygulandığını biz hepimiz gözledik. Bizim siyasetimizin de, bürokrasiyi de içine alacak şekilde buna alet olduğunu, yine ana başlıkları itibariyle anmaya çalıştığım, tüm kanunların değişmesi, yeni kurulların oluşturulmuş olması, kurumların zedelenmesi, kendi içinde çok iyi teşekkül etmiş bir takım kurumların, özellikle parçalanıp bu hale getirilmesi, zaten enerji refleksini Türkiye'nin yeteri kadar yok etme noktasına gelmiştir. Ben, Türkiye'nin enerji ile ilgili alması lazım gelen kararlara güvenlik açısından bakıyorum. Yansımalar ne olabilir, bu başlıkları verdikten sonra? Benim ön gördüğüm, ya da tahmin ettiğim biçimde, Amerika ile Rusya arasında, bahse konu çıkar ilişkisi varsa, Rusya'nın Türkiye'nin bu kadar kırılğan olduğu, ekonomik krizle de iyice neredeyse dibe oturduğu, özelleştirmelerle artık her yerden ne gelirse onu umar bir hale geldiği noktada, Rusya'nın Türkiye'ye ilgisinin odaklanacağını düşünüyorum. Bu

ilginin, günümüz itibariyle işte PETKİM, TÜPRAŞ, hatta Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı gibi müesseselerimize karşı sahiplenme güdüleriyle hareket edeceğini düşünüyorum. Yine zaman zaman, geri adım atmış gibi görünmekle birlikte, Bakû, Tiflis, Ceyhan boru hattına yeniden alaka göstereceğini bekliyorum. Çünkü, Ukrayna'da olsun, Slovakya'da olsun, çeşitli Balkan ülkelerinde kendi içerisinde, Sibiryaya varana kadar çok büyük bir yatırım hamlesi içerisinde. Sıcak denizlere inme hayalini, en azından enerji üzerinden bir şekilde vücuda getirmeye çalışıyor. Bir şekilde Türkiye'ye olan ilgisinin yoğunlaşacağını düşünüyorum.

Demin Ali Beyin de temas ettiği gibi, Birleşmiş Milletleri de, Avrupa Birliği'ni de, benim temas etmeye çalıştığım gibi OPEC'i de, yani bugünün kurulu olarak gördüğümüz tüm düzenlerini yıkmak, yerine yenilerini ikame etmek gibi bir düşüncesi olduğunu düşünüyorum.

Taylan Bilgiç (Evrensel Gazetesi)

Bundan 12 yıl kadar önce, şimdiki ABD Başkanının babası George Bush, "sosyalizmin, sınıf mücadelelerinin öldüğünü, bittiğini ve bunun yerine bir yeni dünya düzeni kurulduğunu" ilan etmişti. Bu "yeni dünya düzeni" sözcüğü, daha sonra ilerleyen yıllarda, bir "küreselleşme" ile yer değiştirdi ve "küreselleşme" sözcüğü, artık içinde bulunduğumuz dönemin, ya da geride bıraktığımız dönemin bütün olgu ve olaylarını, süreçlerini, gelişmelerini

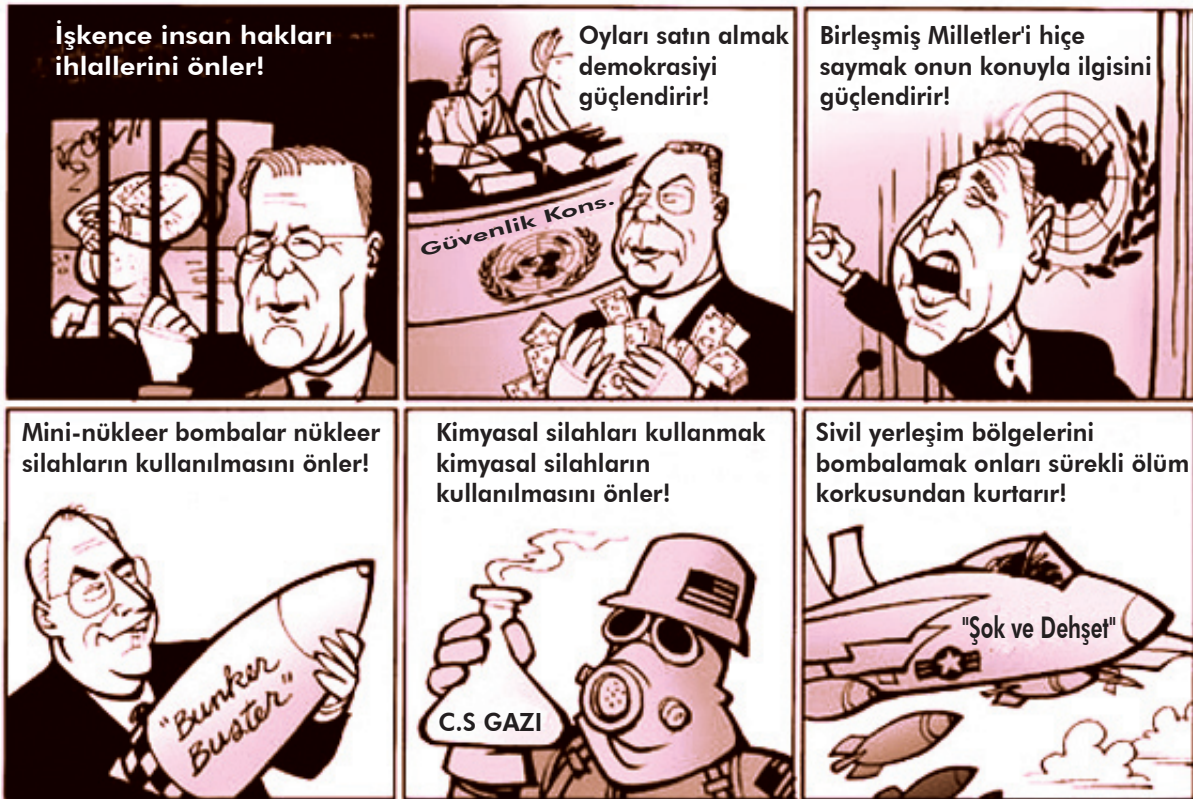
açıklayan bir sihirli kavram haline geldi. Ama bugün Irak'a yönelik bu son saldırının ışığında, yaşanan uluslararası gelişmelere baktığımızda, belki şöyle dememiz gerekiyor: "küreselleşme ölmüştür". Küreselleşme neden ölmüştür? Eğer küreselleşmeyle sermayenin uluslararasılaşması, hiçbir ulusal sınır tanımadan, hiçbir ulusal pazar tanımadan, önüne çıkan her engeli yıkıp geçerek ilerlemesi, çeşitli pazarları, ulusal pazarları yağmalamasını kastediyorsak, tabii ki küreselleşme ölmedi. Ancak, Bush ve onun gibi düşünenler, bize küreselleşme derken başka bir şeyi kastediyorlardı. Neyi kastediyorlardı? Uluslararası çatışmaların sona erdiğini, rekabetin bittiğini, dünya savaşlarına yol açan sebeplerin, temel olguların artık olmadığını, sınıf mücadelesinin ortadan kalktığını, bunun yerine herkese insan hakları, herkese demokrasi, herkese adalet ve nihayet herkese hürriyet. Küreselleşme onların ağzından bu anlama geliyordu.

Bugün baktığımızda, şöyle bir durum görüyoruz: Yani bir devlet, bir ulus- devlet, iyi-kötü uluslaşma sürecine ağır aksak da olsa yürütmekte olan bir devlet, dünyanın en büyük süper gücünün ve onun yanında geleceğini, kaderini onunla birleştirmeyi tercih eden bir eski süper gücün, acımasız saldırısı altında, yağmalanıyor, yok ediliyor.

Buna karşılık, Fransa, Almanya ve Rusya'nın, bundan bir süre öncesine kadar küreselleşmenin ortakları olan bütün bu ülkelerin, Çin'in çok hızlı bir biçimde ayrıştığını,

âdeta yeni bir kutbun habercisi olacak tarzda, ABD ve İngiltere'den kendilerini ayırdığını, en son Rusya'da üçlü bir troyka toplantısı yaptığını, yani artık dilimize de böyle troyka gibi, işte güç dengeleri gibi, sözde eskiye ait olan kavramlar yeniden girmeye de başladı.

CIA eski Genel Direktörü James Woolsey sanırım geçen hafta içinde 15-20 ülkeyi kapsayabilecek ve bir o kadar sürebilecek bir dördüncü dünya savaşından bahsediyordu. Bütün bunlar tabii, küreselleşme kavramı ile bize yutturulmaya çalışılan birtakım kavramların, olguların, hiç de öyle olmadığını bir göstergesi oldu. Bugün Amerika'nın kamuoyu araştırma kuruluşlarının, dünyanın çeşitli ülkelerinde yaptıkları anketleri sorduğunuz zaman, yüzde 70, yüzde 80, yüzde 90'lara varan ölçüde, dünyanın çeşitli ülkelerinde insanlar, bu saldırının sebebinin petrol olduğunda birleşiyorlar. "Petrol" dediğimiz zaman tabii bunun içini çeşitli şekillerde doldurabilirler. Bir Irak'lı "bizim petrolümüzü çalıp götürcekler" diyebilir. Ya da biz buradan diyebiliriz ki, "hayır, onlar enerji koridorlarının hâkimiyetini sağlamak istiyorlar", ya da "oradan şuraya atlayacaklar, şuraya zıplayacaklar, petrolü bir stratejik silah olarak, bir enstrüman olarak kullanacaklar" vesaire... Ama, "petrol" dediğimiz zaman, eğer bütün bunların hepsini kapsadığını kabul ediyorsak, doğru bir tespit. 12 yıl önceki Körfez savaşında, aynı kesimler, "Bu saldırının, Irak'a yönelik saldırının, açılan savaşın, Kuveyt'in hakları için olduğunu" ya da "dün-

SAVAŞ BARIŞTIR

Kirk Anderson - www.zmag.org/cartoons

yayı Saddam Hüseyin'den kurtarmak için" olduğunu söylüyorlardı. Bunlar aynı kesimlerdi. Demek ki, aradan geçen 10 yıl öyle hızlı, öyle farklı gelişmelere sahne olmuş ki, bugün aynı çevrelerin ifade ettiği, çok daha büyük bir medya ordusu tarafından sürekli yinededikleri, yani "40 defa söylersek doğru olur, inanılır" diyerek, yinededikleri yalanlar bu sefer yankı bulmuyor ve kimse bunlara inanmıyor.

20 Eylül 2002 tarihli bir Ulusal Güvenlik Stratejisi belgesinden bir paragraf okuyacağım. Bence çok önemli bir belge bu. "ABD herhangi bir düşmanın kendi iradesine, ABD'ye ve müttefiklerine dayanmasını püskürtecek kapasiteye sahip olacaktır. Amerika'nın kuvvetleri, onun gücünü aşmayı veya ona eşit bir güce sahip olmayı umarak, askeri gelişim stratejisi izleyen, potansiyel rakipleri bu çabadan vazgeçirecek kadar güçlü olacaktır." Burada tabii bir savunma refleksini görüyoruz, yani "benim öyle bir üstün pozisyonum var ki, bu pozisyonumu diğerlerine karşı savunmalıyım." Buradaki bütün saldırıların temelinde bu savunma refleksi yatıyor. Hedef ne? Kime karşı savunuyor kendisini? Irak'a karşı mı, Afganistan'a karşı mı?.. Tabii ki değil. İşte Avrupa Birliği veya Avrupa Birliği içindeki çeşitli kanatlar; Almanya, Fransa'nın temsil ettiği akımlar; Çin, Rusya hatta işte şu anda zayıf bir müttefik olarak görünen Japonya; bütün bunlar potansiyel rakiplerdir. Olayı bu çerçevede ele aldığımız zaman, yani baskın bir emperyalist güç ve ona erişmeye çalışan emperyalistler arasındaki bir çekişme olarak aldığımız zaman, Irak'ın sadece bir muharebe alanı olarak, bunların tek kıymetinin bir muharebe alanı olması olduğunu görüyoruz. Daha da önemlisi, 1991'de başlatılan Körfez savaşının veya Körfez saldırısının hiç bitmediğini, yani şu anda bir ikinci Körfez savaşında değil, o savaşın devamında olduğumuzu görüyoruz.

"Bir savunma refleksi ile yola çıktığımız zaman; Irak'ta ne oldu da, Amerika kendisini rakiplerine karşı savunmak zorunda kaldı?" diye bir soru akla geliyor. Özetle şöyle diyebiliriz: Son 12 yıl boyunca, ABD'nin ve İngiltere'nin Irak halkına dayatmış olduğu bu soykırımca ambargo rejimi, tuhaf bir biçimde biraz kendisi aleyhine çalışmaya başladı. Nasıl oldu? Irak'taki Saddam Hüseyin rejimi, dayatılan ambargoyu kırmak için, çeşitli ülkelere, hiç aklımıza gelmeyecek ülkelere petrol imtiyazları dağıtmaya başladı. Bunun şartı şuydu: "Ben petrolümü, Irak'ın petrolünü size vereceğim, işleyin, istediğiniz gibi kullanın, yeter ki beni şu ambargodan kurtarın. Bu 12 yıldır, boynumdaki ambargodan kurtulayım." Bu amaçla Rusya'ya stratejik ilişki teklif etmeye kadar varan çeşitli imtiyazlar tanındı, Fransız şirketlerine tanındı, Çin milli petrol şirketine tanındı, daha ilginç TPAO'ya mesela bildiğim kadarıyla 1 milyar varillik bir kaynak teklif edildi. TPAO'nun hayalinde göremeyeceği bir şeydi bu. Ceza-yir şirketlerine, Suriye şirketlerine, Belçika şirketlerine, Danimarka şirketlerine; yani normal şartlar altında, dev Amerikan, İngiliz tekelleri karşısında hiçbir şansı olmayan şirketlere çok büyük imtiyazlar tanındı ve gelinen noktada, saldırının öncesine baktığımızda; ABD, kendisi

için çok kritik olan bir bölgede rakiplerine korkunç bir at oynama alanı bırakmış oldu. Yani, dünyanın ikinci büyük petrol rezervi denilen Irak petroleri, ABD'nin gelecekte kendisine rakip olabileceğini düşündüğü güçler tarafından yağmalanıyordu ve bu kabul edilemez bir durum tabii ki. Bu yüzdendir ki, işte 1999'dan beri, hatta daha öncesinden beri, bugün iktidarda olan Donald Rumsfeld çetesi, dönemin başkanı Clinton'a; "ya şu Irak'a birşey yapalım, şu Saddam'ı devirelim, bu böyle olmuyor" diye bastırıp duruyorlardı. Çünkü onlar, neo-muhafazakâr kesimin karakteristik özelliği olan savunma paranoyasıyla bugünkü durumu görmüşlerdi.

Şimdi Irak'a yönelik bu saldırının Türkiye bölge ve dünya açısından sonuçları ne olacak? Kesin hatları ile bir şeyler söylemek zor. Ancak uluslararası politika açısından bir noktaya dikkat çekmek istiyorum. Saldırının teorik temelini, Bush tarafından ortaya atılan bir doktrin oluşturuyor: Caydırıcılık politikası günümüzde geçerliliğini yitirmiştir, çünkü düşman geleneksel bir düşman değildir, bize her an, her yerde saldırabilir; kendisi saldırmazsa, terörist gruplar aracılığıyla saldırır, bu nedenle önce biz saldırmalıyız. Önce saldıracağımız gücü biz kendimiz belirleriz, istediğimiz zamanda ve istediğimiz yerde, istediğimiz ülkeye, kuruluşa, örgüte veya bireye saldırabiliriz. Bunların hepsini yaptılar, mesela Yemen'de insanların üzerine füze fırlattılar, "El-Kaide" diye. Bu bireylere yönelik bir saldırıydı. Irak'ta bir ülkeye yönelik saldırı halini aldı, ama temelinde ön saldırı doktrini var.

Uzun vadede şöyle bir durumla karşılaşyoruz: Geçtiğimiz haftalarda mesela Hindistan "ABD'nin Irak ile olan ilişkisi, benim Pakistan'la olan ilişkiye çok benziyor" şeklinde bir açıklama yaptı. İki nükleer gücü birbirine düşürecek yeni bir doktrin ortaya atılmış oldu. ABD örnek oluyor. Hindistan'a, Pakistan'a saldırmaması için gerekçe tanıyor, herkesin kendi teröristi var yani, Amerika'nın teröristi Saddam'sa, Hindistan'ın teröristi de Pakistan'lı gruplardır, Keşmir meselesidir. Rusya'ya, Irak saldırısına karşı tavır alan Rusya'ya, Çeçenleri ezmek için bir gerekçe sunuyor bu ön saldırı doktrini. Orada da terörist gruplar vardır. NATO'ya girmek için çabalayan Gürcistan'a, Abhaz halkına saldırma, Osetya'ya saldırmak için gerekçeler sunuyor.

(...) Savaşın Türkiye'ye yansımaları ve etkisini, sanırım önümüzdeki günlerde daha net değerlendireceğiz. Ama benim aklıma şöyle bir şey geliyor: Bundan birkaç yıl önce, Türkiye'nin Amerika açısından önemini vurgulamaya çalışan, sanırım RAND'dı, bir think-tank kuruluşu, şöyle bir değerlendirme yapmıştı: "Merkez noktası İncirlik Hava Üssü olan 1000 kilometre çapında bir daire çizin. Buraya Ortadoğu, Kuzey Afrika, Kafkasya, Orta Asya, nihayet Karadeniz, Balkanlar, Orta Avrupa'nın dahil olduğu bir şey. Bizim gelecekteki durumumuz bu alanda belirlenecek, bu alandaki çatışmalar belirleyecek" diyor. Balkanlardaki, Orta Asya'daki çatışmalar, Ortadoğu'da içine girilen yeni paylaşım kavgası süreçleri ve bütün bunların merkezinde Türkiye var.

TMMOB TÜRKİYE IV. ENERJİ SEMPOZYUMU 10-12 ARALIK 2003 ANKARA

SUNUŞ

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği adına düzenlenen ve sekreteryası Elektrik Mühendisleri Odası tarafından yürütülen TMMOB IV. Enerji Sempozyumu, **10-12 Aralık 2003'te Ankara'da Milli Kütüphane'de** yapılacaktır.

TMMOB IV. Enerji Sempozyumu'nun, enerji alanının temel sorunlarının ele alındığı, geleceğe ilişkin öngörülerin tartışıldığı, enerji alanının içine sokulduğu çıkmazdan kurtulması için arayışların sürdürüldüğü, ulusal ve kamusal çıkarları savunan politika ve önermelerin tartışıldığı ve geliştirildiği bir değerlendirme platformu olması planlanmaktadır.

SEMPOZYUM BİLDİRİ KONULARI

I. Dünyada enerji alanının geleceğine ilişkin öngörüler ve Türkiye

- Dünyada enerji talep artışları, gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkelerin durumu, üretim-tüketim dengeleri, enerji talebinin karşılanmasında konvansiyonel enerji kaynaklarının yeri.
- ABD'nin Irak işgali sonrasında Orta-Doğu'daki enerji kaynaklarının kontrolü ve geleceğe ilişkin öngörüler.
- Küreselleşmenin ekonomi politikasının sürdürülebilirliği.
- Enerjinin teknoloji tabanında değişim yaratacak alternatif enerji teknolojilerinin yakın-orta dönemdeki gelişimi ve beklentiler.

II. Türkiye enerji sektöründe yeni liberal politikalar ve gelişen durum

- Enerji sektöründeki özelleştirme uygulamalarının ekonomik ve sosyal sonuçları.
  - Planlama
  - Kamu kaynakları
  - Fiyatlar
  - Sektör çalışanlarının durumu
  - Kamu yönetiminin durumu
- Enerji projeksiyonları.
- Enerji alanında yeniden yapılandırma; yasalar, yönetmelikler ve uygulanabilirliği.
- Piyasa yasaları kapsamında yerli ve yenilenebilir enerji kaynaklarının durumu.
- Piyasa yasaları ve yurttaşlık hakları.
- Ulusal ve kamusal çıkarları savunan enerji politikaları.
- Hükümet programı ve politika bildirimlerinde enerji konusundaki görüşler ve uygulamaların değerlendirilmesi.

III. Enerji, Çevre ve Verimlilik

- Çevre konusundaki uluslararası anlaşmalar ve Türkiye.
- Türkiye'de enerjiden kaynaklanan çevre sorunları ve bu sorunlar karşısında geliştirilmesi gereken politikalar.
- Enerji sektöründeki piyasalaştırma faaliyetleri ve çevre açısından sonuçları.
- Enerji üretiminden nihai tüketime kadar verimliliğin artırılması, yöntemler.

IV. Enerji alanında bilimsel teknolojik gelişmeler ve Türkiye

- Küreselleşme döneminde bilim teknoloji alanını belirleyen unsurları, patentler ve fikri mülkiyet hakları.
- Enerji alanındaki alternatif teknolojiler, gelişme doğrultuları, öne çıkan temel bilim alanları.
- Küreselleşme döneminde ulusal bilim-teknoloji politikaları, teknoloji transferi, ülke örnekleri.

BİLDİRİ ÖZETLERİ

- Sempozyum bildiri özetlerinin 27 Haziran 2003 Cuma akşamına kadar, katılım formu ile birlikte gönderilmesi gerekmektedir.

KATILIM KOŞULLARI

- Sempozyum, enerji alanında çalışan ve/veya konuya ilgi duyan tüm kişi ve kuruluşlara açıktır.
- Sempozyuma dinleyici olarak katılım ücretsizdir.
- Delegelerin katılım ücreti 75.000.000 TL/kişidir. Delege ücretine Sempozyum Bildiriler Kitabı, yemek ve ikramlar dahildir. Katılım bedellerinin Elektrik Mühendisleri Odası'nın aşağıda verilmiş olan hesap numarasına yatırılıp, dekontunun yazışma adresine iletilmiş olması gerekmektedir.

BANKA HESAP NUMARASI

Türkiye İş Bankası Yenişehir Şubesi/Ankara
Hesap No: 55912

The image shows the logo of TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası (The Union of Electrical Engineers of Turkey) on the left. The main part of the image is a poster for the 'TMMOB TÜRKİYE IV. ENERJİ SEMPOZYUMU' (TMMOB Turkey 4th Energy Symposium) held from 10-12 December 2003 at the National Library in Ankara. The poster features a central graphic of a globe surrounded by energy lines and a power transmission tower. The text 'HÜRESEL ENERJİ SAVAŞLARI' (Renewable Energy Wars) and 'ULUSAL-HAMUSAL ENERJİ POLİTİKALARI' (National-Fossil Energy Policies) is written vertically on the right side. At the bottom, contact information for the organizing body is provided.

TMMOB
ELEKTRİK MÜHENDİSLERİ ODASI

TMMOB
TÜRKİYE IV. ENERJİ SEMPOZYUMU
10-12 Aralık 2003 - Milli Kütüphane/Ankara

HÜRESEL ENERJİ SAVAŞLARI
ULUSAL-HAMUSAL ENERJİ POLİTİKALARI

TMMOB
Elektrik Mühendisleri Odası
İnkamur Sokak No: 10/1 Kızılay-Ankara
Tel: (0.312) 425 32 72-73
Faks: (0.312) 417 38 18
e-posta: enerjisempozyumu@emo.org.tr
http://enerjisempozyumu.emo.org.tr

Sempozyum bildiri konuları ve katılımı ilgili daha geniş ayrıntıyı aşağıdaki adreslerden edinebilirsiniz
SEMPOZYUM SEKRETERİ: SERPİL BOĞA

TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası

İnkamur Sokak No: 10/1 Kızılay-Ankara
Tel: (0.312) 425 32 72-73 Faks: (0.312) 417 38 18
e-posta: enerjisempozyumu@emo.org.tr
http://enerjisempozyumu.emo.org.tr